

ARAŞTIRMA

Hemşirelerin ve Hemşirelik Öğrencilerinin Bilişim Teknolojilerini Kullanma Durumları

The Use of Information Technologies by Nurses and Nursing Students

Zeynep Tatlı¹, Aydanur Aydın², Perihan Şimşek², Merve Özdemir³, Sefa Gölbaşı⁴, Semra Karacan⁵, Ayla Gürsoy⁶, Abdülkadir Gündüz⁷

¹Dr. Öğr. Üyesi Trabzon Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Trabzon, TÜRKİYE

²Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Trabzon, TÜRKİYE

³Marmara Üniversitesi Pendik Eğitim Hastanesi, İstanbul, TÜRKİYE

⁴Hemşire, Özel Yaşam Hastanesi, TÜRKİYE

⁵Hemşire, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Mezunu, Trabzon, TÜRKİYE

⁶Prof. Dr. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, KKTC

⁷Prof. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı, Trabzon, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 15/09/2018

Kabul tarihi/ Date of acceptance:06/12/2018

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, 2018

ÖZET

Amaç: Bilişim teknolojisindeki gelişmeler bilginin erişilebilirliğini arttırmakta ve paylaşımını hızlandırmaktadır. Araştırmada, hemşirelerin ve hemşire adaylarının bilgiye erişim için bilişim teknolojilerini kullanma durumlarının belirlenmesi amaçlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı türde olan araştırmanın örneklemini 172 hemşirelik öğrencisi ve bir üniversite hastanesinde çalışmakta olan 102 hemşire oluşturdu. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formu ve "Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği" ile toplandı. Veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20.0 programı kullanılarak analiz edildi.

Bulgular: Araştırma kapsamındaki kişilerin yaş ortalaması 26.8±8.8'dir. Katılımcıların %96.1'i akıllı telefona sahip olduğunu ve %91.2'si telefonunu bilgiye erişim aracı olarak kullandığını ifade etti. Bilişim teknolojilerinden yararlanma ölçeğinin tüm alt boyutlarında öğrenci hemşirelerin ortalama puanlarının hemşirelere göre daha yüksek olduğu belirlendi. Bu farklılığın bilgi edinme, kendini ifade etme, oyun eğlence (p<0.0001) ve iletişim (p=0.004) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı olduğu araştırma ve inceleme alt boyutunda ise anlamlı olmadığı saptandı (p=0.400).

Sonuç: Hemşireler ve hemşirelik öğrencilerinin bilgi elde etme amacıyla en fazla kullandığı bilişim teknolojisi ürünü akıllı telefonlardır. İletişim ve bilgi edinme amacıyla bilişim teknolojilerinden yararlanma öğrenci hemşireler arasında hemşirelere göre daha yaygındır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, hemşire öğrenciler, bilişim, eğitim

ABSTRACT

Objective: The developments in information technology increase the accessibility of information and speed up sharing. In this research, it was aimed to determine the use of information technology for nursing student and nurses to access information.

Method: The sample of the descriptive study consisted of 172 nursing students and 102 nurses working in a university hospital. The data were collected by the questionnaire developed by the researchers and the "Scale of Utilizing Information Technologies". Data were analyzed using the (Statistical Package for Social Sciences) 20.0 program.

Results: The average age of persons included study was 26.8±8.8. 96.1% of respondents said that they had a smartphone and 91.2% said that they use the phone as a means of accessing information. It was determined that the average scores of the nursing student were higher than the nurses in all the subscales of the utilization of information technologies. It was found that this difference was statistically significant in getting information, self-expression, game entertainment (p<0.0001), communication (p = 0.004) and not significant in there search and analysis sub-dimension (p = 0.400).

Conclusion: Smartphones is the information technology products, which is most commonly used by nurses and nursing students to obtain information. The use of information technology for communication and getting information are more common among nursing students than nurses.

Keywords: Nurse, nursing students, information, education, information access

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Arş. Gör. Perihan ŞİMŞEK

Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Trabzon, Türkiye. e-posta: p_simsek@hotmail.com

Bu çalışma, 4-5 Mayıs 2018 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen 1. Uluslararası İnovatif Hemşirelik Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf/Citation: Tatlı Z, Aydın A, Şimşek P, Özdemir M, Gölbaşı S, Karacan S, Gürsoy A, Gündüz A. (2018). Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin bilişim teknolojilerini kullanma durumları. Ordu University Journal of Nursing Studies, 1(1),18-27.

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT), sağlığı geliştirmek, hastalıkları önlemek, tedavi etmek, kronik hastalıkları yönetmek gibi pek çok amaçla sağlık sektöründe yaygın olarak kullanılmaktadır (Chaudhry ve ark., 2006). Sağlık sektöründe hizmet sunan en büyük meslek grubunu oluşturan hemşireler bilişim teknolojilerinden hemşirelik bakım planının kaydedilmesi, hasta ve yakınlarının bilgilendirilmesi, uzak mesafelerdeki hastaların takibi ve kontrolü gibi değişik alanlarda faydalanmaktadır (Urquhart ve ark., 2003; Rouleau ve ark., 2015; Lindberg ve ark., 2013). Bilişim teknolojilerinden yararlanılması hemşirelere daha güvenli ve daha etkin bakım verebilme imkanı sunması bakımından önem taşımaktadır (Cipriano ve Hamer, 2013).

Bilişim teknolojisindeki gelişmeler, bilimsel bilgiye ulaşma hızını artırmakta bilginin saklanması ve paylaşımını kolaylaştırmaktadır (Fernandez-Lopez ve ark., 2013). Bu yönleriyle bilişim teknolojisi eğitim alanında geniş bir kullanıma sahiptir (Acemoğlu, 2012). Hemşirelik eğitimi uygulamalı ve teorik içeriğiyle teknolojik imkanlarla etkinliği artırılabilir özellikler taşımaktadır (Jeffries, 2005). Bu nedenle hemşirelik mesleğinin gelişiminde olduğu gibi hemşirelik eğitiminin etkinliğinin artırılmasında da bilişim teknolojilerinden yararlanılması önemli bir yere sahiptir (Mackay ve ark. 2017).

Hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojisinin ortaya koyduğu başlıca ürünler internet, televizyon ve mobil araçlardır (While ve Dewsbury, 2011). Mobil teknoloji sosyalizasyon ve iletişimin yanı sıra eğitim amacıyla da kullanılmaktadır (Maurya ve ark., 2014). Mobil teknolojinin hemşirelik eğitiminde kullanılmasının öğrenme çıktılarının iyileşmesine, motivasyonun yükselmesine ve uygulama becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı bildirilmektedir (MacKay ve ark., 2017). Ancak bu teknolojinin kullanımında dikkatli olmak son derece önemlidir. Hemşirelik öğrencilerinin cep telefonu kullanımıyla ilişkili sorunların yaşam memnuniyetinin azalmasına, yalnızlığa ve akademik performansın düşmesine

neden olduğu belirlenmiştir (Dayapoglu ve ark., 2016).

Hemşirelikte bilgi birikiminin sağlanması ve aktarımı için bilişim teknolojilerini kullanma becerisinin gelişmesi önemlidir (Wyatt ve Krauskopf, 2012). Bu becerinin gelişmesinde eğitim düzeyi ve yaş gibi bazı faktörler rol oynamaktadır. Prensky (2001), dijital teknolojiye aşina olan nesilleri dijital yerliler, olmayanları ise dijital göçmenler olarak tanımlar (Prensky, 2001). Dijital yerliler olarak adlandırılan 1980 yılı sonrasında doğanlar, dijital göçmen olarak adlandırılan önceki kuşaklara göre teknolojik ürünlerin kullanımına daha yatkındır (Karabulut, 2015).

Günümüzde her alanda olduğu gibi sağlık sektörü, öğrenme ve öğretim alanlarında da teknoloji yaygın olarak kullanılmaktadır.

Araştırmada, hemşire ve hemşirelik öğrencilerinin bilgiye erişim için bilişim teknolojilerini kullanma durumlarının belirlenmesi amaçlandı.

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı türde olan araştırmanın örneklemini Doğu Karadeniz Bölgesi'nin bir ilinin üniversitesinde eğitim gören öğrenci hemşireler (n=172) ve aynı üniversitenin hastanesinde çalışmakta olan hemşireler (n=102) oluşturdu. Araştırmada örneklem sayısının belirlenmesi için Openepi programı kullanıldı. Open epi programında yapılan hesaplamada, %95 güven aralığında 90 gücünde 140 öğrenci ve 95 hemşirenin araştırma kapsamına alınması gerektiği saptandı. Örneklemin oluşturulması için evreni oluşturan hemşire ve hemşirelik öğrencilerine birer numara verildi. Araştırmaya dahil edilecek katılımcılar, hemşirelerin nöbet çizelgelerinden, öğrencilerin ise başarı listelerinden kura ile belirlenen numara kadar atlanarak belirlendi. Çalışmaya her sınıf aynı oranda temsil edilecek şekilde 172 hemşirelik öğrencisi ve kliniklerde çalışan hemşire sayısı dikkate alınarak her kliniği aynı oranda temsil edecek şekilde hastanede çalışan 102 hemşire dahil edildi. Araştırma 20/05/2017-10/02/2018 tarihleri arasında gerçekleştirildi

Verilerin toplanması

Veriler “Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formu ile toplandı. Soru formu katılımcıların tanıtıcı özelliklerini, bilişim teknolojisi kullanım türlerini ve amaçlarını kapsayan 14 soruyu içermektedir. Katılımcıların bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerini belirlemek için “Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği” kullanıldı. Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği Özmusul (2011) tarafından geliştirilmiş olup 18 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin kullanımının amacı, bilgi edinme, araştırma-inceleme, iletişim, oyun-eğlence ve kendini ifade etme alt boyutları ile bilişim teknolojilerinden yararlanma durumlarını belirlemektir. Ölçek, hiçbir zaman (1) yanıtından her zaman (4) yanıtına uzanan 4'lü likert tipinde değerlendirme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 72, en düşük puan ise 18'dir. Ölçeğin toplam puanının cronbachalpha değeri 0.857 olup ölçekten alınan puanlar alt boyutların puan ortalamaları arasında yorum yapılarak değerlendirilmektedir (Özmusul, 2011). Çalışmamızda ise ölçeğin Cronbach alpha değeri 0.914 olarak tespit edildi.

İstatistiksel analiz

Elde edilen bulgular Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 23.0) paket programında analiz edildi. Verilerin normal dağılıma uygunluklarını saptamak için Shapiro-Wilk testi kullanıldı. İki grubun karşılaştırılmasında normal dağılıma uyan veriler için Student-t Testi, uymayan veriler için ise Mann Witney U testi kullanıldı. İki'den fazla sayıda grubun karşılaştırılmasında ise normal dağılıma uyan veriler için ANOVA, uymayan veriler için Kruskal Wallis Varyans analizi kullanıldı. Ölçek puan değerlendirmelerinde korelasyon testlerinden yararlanıldı. Kategorik veriler ki kare testi ile incelendi. Elde edilen

veriler, %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular

Araştırma kapsamındaki katılımcıların yaş ortalaması 26.8 ± 8.8 'dir (min:17, max:52) ve %35.8'i evlidir. Hemşirelerin ortalama 11.4 ± 7.6 (min:1, max:31) yıl çalıştığı saptandı. Katılımcıların %96.1'i akıllı telefona sahip olduğunu ve %91.2'si telefonunu bilgiye erişme aracı olarak kullandığını ifade etti. Katılımcıların %38.7'sinin günde bir saatten az ve %26.3'ünün ise günde iki ile beş saat arası bilgisayar başında vakit geçirdiği bulundu. Hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu akıllı telefon, televizyon ve bilgisayarlardan edindikleri bilgilerin ilgi çekici olduğunu belirtti. Katılımcılar çoğunlukla araştırma (%79.9), alışveriş/müzik/film (%61.7) ve sosyal paylaşım (%59.9) amacıyla bilgisayar kullandıklarını ifade etti.

Katılımcılar hemşirelik mesleğine ilişkin bilgiye erişmek için kullandıkları kaynakları; akıllı telefon (%86.9), bilgisayar (%71.9) ve televizyon (%53.3) olarak ifade etti. Hemşirelerin hemşirelik mesleğine ilişkin bilgiye erişmede akıllı telefon, televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik araçları kullanma oranlarının öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptandı. Bu farklılık bilgisayar kullanımında anlamlıyken ($p=0.016$) diğer teknolojik araçlarda anlamlı bulunmadı ($p>0.05$) (Tablo 1).

Katılımcıların yarısından çoğunun Youtube (%71.5), haber sayfaları (%60.2) ve Facebook (%55.5) internet sitelerini ziyaret ettiği bulundu. Öğrencilerin hemşirelere göre daha fazla youtube, facebook, twitter ve forum sitelerini ziyaret ettiği bulundu. Hemşirelerin ise, haber sayfaları, Google akademik, alışveriş sitelerini öğrencilere göre daha fazla ziyaret ettiği saptandı. Bu farklılıkların youtube, haber sayfaları, alışveriş siteleri, twitter ve forum siteleri için öğrencilerle hemşireler arasında anlamlı fark oluşturduğu belirlendi ($p<0.05$) (Tablo 2).

Tablo 1. Katılımcıların Bilgiye Ulaşmak İçin Kullandıkları Kaynaklar

Kaynaklar	Hemşire		Öğrenci hemşire		Toplam		p değeri
	n	%	n	%	n	%	
Akıllı telefon	91	89.2	147	85.5	238	86.9	0.482
Bilgisayar	82	80.4	115	66.9	197	71.9	0.016
Televizyon	58	56.9	88	51.2	146	53.3	0.361
Dergi/kitap	39	38.2	62	36.0	101	36.9	0.717
Gazete	28	27.5	41	23.8	69	25.2	0.505

Tablo 2. Katılımcıların Kullandıkları İnternet Siteleri

İnternet siteleri	Hemşire		Öğrenci hemşire		Toplam		p değeri
	n	%	n	%	n	%	
Youtube	54	52.9	142	82.6	196	71.5	<0.0001
Haber sayfaları	77	75.5	88	51.2	165	60.2	<0.0001
Facebook	51	50.0	101	58.7	152	55.5	0.160
Google akademik	51	50.0	82	47.7	133	48.5	0.710
Alışveriş siteleri	51	50.0	61	35.5	112	40.9	0.018
Elektronik posta siteleri	37	36.3	63	36.6	100	36.5	0.953
Twitter	8	7.8	53	30.8	61	22.3	<0.0001
Forumlar	10	9.8	36	20.9	46	16.8	0.027
Pubmed	6	5.9	3	1.7	9	3.3	0.082

Tablo 3. Katılımcıların Bilgiye Erişmek İçin Kullandığı Uygulamalar

Uygulamalar	Hemşire		Öğrenci hemşire		Toplam		p değeri
	n	%	n	%	n	%	
Google	86	84.3	142	82.6	228	83.2	0.835
Whatsapp	51	50.0	105	61.0	156	56.9	0.074
Haberler	52	51.0	68	39.5	120	43.8	0.065
Facebook	41	40.2	62	36.0	103	37.6	0.493
İnstagram	28	27.5	57	33.1	85	31.0	0.325
Twitter	8	7.8	42	24.4	50	18.2	0.001
Office	4	3.9	24	14.0	28	10.2	0.015
Snap Chat	5	4.9	18	10.5	23	8.4	0.168
Bip	-	-	11	6.4	11	4.0	0.008
Dropbox	2	2.0	9	5.2	10	3.6	0.097
Linkedin	-	-	5	2.9	5	1.8	0.161

Katılımcıların akıllı telefonlarında en fazla Whatsapp (%89,8), Facebook (%69.0) ve Instagram (%65.3) gibi sosyal ağ uygulamalarını ziyaret edildiği saptandı. Öğrencilerin hemşirelere göre Twitter, Snapchat, Bip, Office, Dropbox, Müzik video (p<0.0001), Instagram (p=0.017) ve oyun uygulamalarını (p=0.002) daha fazla kullandığı belirlendi. Çalışmada ayrıca hemşirelerin banka işlemleri (p=0.020) ve haber takibi (p<0.0001) için telefonlarını kullanma oranının öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulundu.

Katılımcıların telefonlarında bilgiye erişmek için kullandıkları uygulamalar Tablo 3'de gösterilmektedir. Hemşirelerin öğrencilerden

daha fazla Google, haber ve Facebook sitelerini bilgiye erişmek için kullandığı belirlendi. Öğrencilerin ise bilgiye erişim amacıyla Whatsapp, Instagram, Twitter, Snapchat, Bip uygulamalarını hemşirelerden daha fazla kullandığı görüldü. Bu farklılığın sadece Twitter, Office ve Bip uygulamaları için anlamlı olduğu ve bu uygulamaların tamamını öğrencilerin daha fazla kullandığı tespit edildi (p<0.05).

Katılımcıların bilişim teknolojilerinden yararlanma ölçeği alt boyutları Tablo 4'de gösterilmektedir. Ölçek puanlarının en yüksek olduğu alt boyut araştırma ve inceleme iken, en düşük olduğu alt boyutun oyun eğlence olduğu belirlendi. Araştırma ve inceleme dışındaki alt

boyutlardan alınan puanlar açısından hemşireler ve öğrenciler arasındaki farklılığın anlamlı olduğu saptandı ($p<0.05$). Öğrencilerin hemşirelere göre bilgi edinme ($p<0.001$),

iletişim ($p=0.004$), kendini ifade etme ($p<0.001$) ve oyun eğlence ($p<0.001$) alt boyut puanlarının anlamlı olarak yüksek olduğu bulundu.

Tablo 4. Katılımcıların Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği Alt Boyutları Puan Ortalamaları

Ölçek alt boyutları	Hemşire		Öğrenci hemşire		p değeri
	X	SS	X	SS	
Araştırma ve inceleme	3.35	0.55	3.38	0.63	0.400
İletişim	3.13	0.62	3.35	0.59	0.004
Bilgi edinme	2.94	0.65	3.27	0.55	<.0001
Kendini ifade etme	2.49	0.79	2.83	0.73	<.0001
Oyun eğlence	2.40	0.77	2.80	0.59	<.0001

Katılımcıların bilişim teknolojilerinden yararlanma ölçeği puanlarının ortalama 55.6 ± 9.1 (min:24, max:72) olduğu görüldü. Bilişim teknolojilerinden yararlanma durumlarını tercih edilen internet sitelerinin anlamlı şekilde açıkladığı belirlendi ($R=0.376, R^2=0.141, p<0.0001$). Haber sayfalarını tercih edenlerin %14.2 ve twitter tercih edenlerin %17.7 oranında bilişim teknolojilerinden yararlanma durumlarını açıkladığı saptandı ($p=0.01$). Bilgisayar başında geçirilen zamanın bilgisayar kullanım amaçlarını anlamlı bir şekilde açıkladığı görülmektedir ($R=0.303, R^2=0.092, p<0.0001$). Sosyal ağ bilgisayar başında geçirdikleri sürelerin %22.4'ünü açıklarken, gazete okumak %13.4'ünü anlamlı şekilde açıkladığı tespit edildi ($p<0.0001$). Bilişim teknolojilerinden yararlanma ölçeğinin ve alt boyutlarının bazı değişkenlere göre dağılımı Tablo 5'te gösterildi. İletişim alt boyutundan 17-20, bilgi edinme alt boyutundan ise 21-23 yaş gruplarına ait katılımcıların diğerlerine göre istatistiksel anlamlılık düzeyinde daha fazla puan aldığı belirlendi ($p<0.05$). Lisansüstü eğitim alan katılımcıların bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerinin diğerlerine göre anlamlı şekilde yüksek olduğu saptandı ($p<0.05$). Lise düzeyinde eğitime sahip katılımcıların diğerlerine göre bilişim teknolojilerinden yararlanma ölçeğinin kendini ifade etme alt boyutundan anlamlı olarak daha fazla puan aldığı görüldü ($p<0.05$). Günlük bilgisayar kullanma süresi beş saatten çok olan katılımcıların diğerlerine göre iletişim alt

boyutundan anlamlı olarak daha fazla yararlandığı tespit edildi ($p<0.05$)

Tartışma

Bilişim teknolojisindeki gelişmeler bilgiye ulaşmayı hızlandırmıştır ve bu gelişmeler araştırma inceleme, oyun, eğlence, alışveriş ve iletişim gibi pek çok alanda hızla devam etmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinin hemşirelik hizmetlerinde kullanılması ile hasta merkezli bakımın geliştirilmesi, bakım maliyetinin azaltılması ve kalitesinin artması mümkün olabilmektedir. Bununla birlikte hemşireler deneyimlerini, duygularını paylaşmak, mesleki bilgi ve becerilerini arttırmak amacıyla da bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanmaktadır (Stroehlein ve Bayer, 2016). Bu çalışmada hemşire öğrencilerinin ve hemşirelerin bilgiye erişim için bilişim teknolojilerinden yararlanma durumları belirlendi.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu (%96.1) akıllı telefonu olduğunu ve (%91.2) telefonlarını bilgiye ulaşmak için kullandıklarını belirtti. Mobasher ve arkadaşlarının İngiltere'de yaptıkları çalışmada hemşirelerin %95.1'inin akıllı telefonu olduğu belirlendi (Mobasher ve ark., 2015). Amerika'da yapılan bir çalışmada hemşirelerin %65'inin her gün en az 30 dk mobil telefonlarını mesleği ile ilgili amaçlarla kullandığı saptandı (Wolters Kluwer Health Survey, 2018). Çalışmamızda saptanan akıllı telefon kullanım oranı dünya ülkeleriyle benzerdir.

Tablo 5. Bilişim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeği Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Araştırma ve inceleme	İletişim	Bilgi edinme	Kendini ifade etme	Oyun ve eğlence	Toplam	
Yaş grupları	n(%)	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	X±SS	
17-20	81(%29.6)	9.43(±1.6)	16.60(±2.4)	16.22(±2.6)	6.6(±1.2)	8.62(±1.9)	57.51(±8.4)
21-22	58(%21.2)	9.22(±1.8)	16.06(±3.1)	16.37(±3.3)	6.37(±1.4)	8.20(±1.8)	56.25(±10.)
23-33	68(%24.8)	9.05(±1.7)	15.91(±2.9)	15.55(±2.7)	6.41(±2.9)	6.41(±1.5)	54.70(±9.1)
34-52	67(%24.4)	8.97(±1.6)	15.31(±2.5)	15.29(±2.6)	6.25(±1.3)	7.8(±2.3)	53.71(±8.4)
Test ve p		KW χ^2 =3.02 p=0.38	KWχ^2=9.93 p=0.01	KWχ^2=8.36 p=0.03	KW χ^2 =2.45 p=0.48	KW χ^2 =6.9 5 p=0.07	F=2.49 p=0.06
Eğitim durumu							
Lise	24(%8.8)	9.37(±1.6)	16.62(±2.1)	15.95(±2.6)	7.00(±1.0)	8.45(±2.1)	57.41(±7.2)
Ön Lisans	28(%10.2)	8.67(±1.6)	15.00(±3.1)	15.00(±2.7)	5.64(±1.8)	7.17(±2.1)	51.50(±9.6)
Lisans	207(%75.5)	9.17(±1.7)	16.05(±2.8)	15.86(±2.9)	6.46(±1.3)	8.22(±2.1)	55.78(±9.2)
Lisansüstü	15(%5.5)	9.93(±1.4)	16.20(±2.5)	17.26(±2.1)	6.53(±1.3)	8.40(±1.9)	58.33(±7.6)
Test ve p		KW χ^2 =4.97 p=0.17	KW χ^2 =4.10 p=0.25	KW χ^2 =6.13 p=0.10	KWχ^2=8.90 p=0.03	KW χ^2 =6.0 5 p=0.10	F=2.73 p=0.04
Bilgisayar başında geçirilen süre							
Ayda							
birkaç kez	36(%13.1)	9.27(±1.8)	16.38(±2.7)	15.97(±3.0)	6.63(±1.3)	8.22(±1.9)	56.60(±9.6)
Haftada							
birkaç kez	46(%16.8)	8.76(±1.7)	15.34(±3.2)	15.56(±3.2)	6.17(±1.6)	7.65(±2.1)	53.50(±10.)
Günde 1							
saatten az	106(%38.7)	9.12(±1.6)	15.76(±2.5)	15.78(±2.7)	6.27(±1.3)	8.01(±2.1)	54.96(±8.4)
Günde 2-5							
saat	72(%26.3)	9.04(±1.6)	16.26(±2.7)	16.02(±2.8)	6.59(±1.3)	8.34(±1.9)	56.63(±8.6)
Günde 5							
saatten fazla	14(%5.1)	9.64(±2.2)	17.64(±2.6)	16.35(±2.6)	7.07(±2.6)	9.50(±2.6)	60.21(±9.4)
Test ve p		KW χ^2 =4.48 p=0.34	F=2.41 p=0.04	KW χ^2 =1.53 p=0.82	KW χ^2 =7.36 p=0.11	F=2.31 p=0.05	F=1.98 p=0.09
Katılımcı özelliği							
Öğrenci	140(%51.1)	9.29(±1.7)	16.30(±2.8)	16.25(±3.0)	6.47(±1.3)	8.37(±1.9)	56.70(±9.5)
Hemşire	134(%48.9)	9.06(±1.6)	15.60(±2.6)	15.4(±2.6)	6.38(±1.4)	7.90(±2.2)	54.50(±8.5)
Test ve p		U=8604.0 p=0.22	U=7912.0 p=0.02	U=7740.0 p=0.01	U=9120.0 p=0.67	U=8269.5 p=0.08	t=2.29 p=0.04
Öğrencinin eğitim durumu							
1.sınıf	32(%22.9)	9.18(±1.8)	16.50(±2.3)	15.81(±2.6)	6.62(±1.2)	8.53(±2.0)	56.65(±8.3)
2.sınıf	34(%24.3)	8.97(±1.6)	15.94(±2.6)	15.41(±2.9)	6.32(±1.3)	8.50(±1.9)	55.14(±8.8)
3.sınıf	35(%25.0)	10.14(±1.4)	17.45(±2.5)	17.88(±2.2)	6.91(±1.1)	8.97(±1.9)	61.37(±7.9)
4.sınıf	39(%27.9)	8.89(±1.9)	15.41(±3.4)	15.87(±3.5)	6.10(±1.5)	7.61(±1.7)	53.89(±10.)
Test ve p		KWχ^2=10.45 p=0.01	KWχ^2=8.77 p=0.03	KWχ^2=14.66 p=0.002	KW χ^2 =6.40 p=0.09	KWχ^2=9.96 p=0.01	F=4.54 p=0.005
Hemşirenin çalışma yılı							
1-5 yıl	40(%29.9)	9.55(±1.7)	16.62(±2.8)	16.05(±2.6)	6.90(±2.8)	8.17(±2.3)	57.30(±9.0)
6-11 yıl	36(%26.9)	8.86(±1.2)	15.05(±2.2)	15.05(±2.4)	5.98(±1.3)	7.77(±1.9)	52.72(±6.5)
12-18 yıl	31(%23.1)	9.19(±1.9)	16.45(±2.3)	15.70(±2.7)	6.61(±1.3)	8.64(±2.4)	56.61(±8.7)
19-31 yıl	27(%20.1)	8.48(±1.4)	14.29(±2.5)	14.85(±2.6)	5.88(±1.5)	6.81(±2.0)	50.33(±8.0)
Test ve p		KW χ^2 =6.78 p=0.07	KWχ^2=20.9 0 p<0.0001	KW χ^2 =6.40 p=0.09	KWχ^2=13.13 3 p=0.004	KWχ^2=9.09 9 p=0.02	F=4.29 p=0.002

n: Sayı X= Aritmetik ortalama SS:Standart sapma

Çalışmada katılımcıların çoğunluğunun (%38.7) bilgisayar başında günde bir saatten az zaman geçirdiği bulundu. Özdemir ve arkadaşlarının araştırmasında hemşirelerin günlük ortalama $3,78 \pm 2,48$ saatlerini bilgisayar başında geçirdikleri saptanmıştır (Kardaş ve Karakaya, 2017). Turhan ve Köse çalışmasında, hemşirelerin %43,4'ünün günlük 1-3 saat arası bilgisayar kullandığını tespit etmiştir (Turhan ve Köse, 2010). Brumini ve arkadaşları ise, hemşirelerin %37,2'si günde 1-5 saat arasında bilgisayar kullandığını belirtmiştir (Brumini ve ark. 2006). Bunun yanı sıra Kaya ve ark. (2008) çalışmalarında, hemşirelerin günlük ortalama bilgisayar kullanma sürelerinin 10dk.-15 saat arasında değiştiğini saptamıştır. Karaahmetoğlu ve arkadaşları (2017) ise, hemşirelerin çoğunluğunun günde 1-3 saat bilgisayar kullandığını kaydetmiştir. Kung ve arkadaşları ise hemşirelerin yarısından fazlasının günde 1-4 saat internet kullandığını belirlemiştir (Kung ve Oh, 2014). Hemşirelerin bilgisayar başında geçirdikleri sürelerdeki farklılıklar çalıştıkları hastanelerde bilgi iletişim teknolojilerinin hemşirelik hizmetlerindeki kullanım farklılığıyla ilişkili olabilir.

Çalışmada katılımcıların en fazla kullandığı internet sitelerinin Youtube, haber sayfaları ve Facebook olduğu saptandı. Şahin ve Schreglmann (2012), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğrencileri ile yürütülen bir çalışmada öğrencilerin interneti en fazla video, müzik indirmek amacıyla kullandığı görülmüştür. Eğitim Fakültesi öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ise öğrencilerin interneti %95.6'sı arama motoru kullanmak, %97.3'ü araştırma, %49.7'si alışveriş yapmak amacıyla kullandıkları saptanmıştır (Tüysüz ve ark., 2012).

Çalışmamızda katılımcıların çoğunluğunun araştırma yapma amacıyla bilgisayar kullandığı belirlendi. Hemşirelerin bilgisayar kullanma amacı konusunda veri sunan diğer çalışmalarda ise başlıca kullanım amacının güncel olayları takip etme ve sosyal ağlardan yararlanma olduğunu saptayan çalışmalar (Kardaş ve Karakaya, 2017; Kung ve Oh, 2014) olduğu gibi en sık kullanım amacının araştırma yapmak ve bilgiye erişim olduğunu gösteren çalışmalar da

bulunmaktadır (Erdemir ve ark. 2005; Gül ve ark. 2004; Kaya ve ark. 2008; Türkoğlu, 2010).

Çalışmada hemşireler ve hemşirelik öğrencileri tarafından telefonda en fazla ziyaret edilen uygulamalar arasında farklılık olmadığı ve bu uygulamaların Whatsapp (%89,8), Facebook (%69.0) ve Instagram (%65.3) olduğu saptandı. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin çoğunluğunun Whatsapp (%31.7) kullandığı bunu Twitter (%26.7) ve SnapChatın (%26.1) takip ettiği bulundu (Al Saqri ve ark., 2016). Sağlık Bilimleri, Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen bir çalışmada ise katılımcıların %98.2'sinin Facebook kullandığı rapor edilmiştir. Aynı çalışmada Facebook kullanmanın başlıca amacının iletişim (%32) olduğu, akademik amaçlarla Facebook kullanım oranının düşük olduğu (%5) belirlenmiştir (Jha ve ark., 2016). Kung ve Oh, 2014 yılında ABD'de online anket uygulanarak yaptığı ve 43 eyalette toplam 410 hemşireyi kapsayan çalışmasında; hemşirelerin %93,4'i sosyal medyayı aktif olarak kullandığını tespit etmiştir (Kung ve ark. 2014). Hemşirelerle yapılan bir çalışmada benzer şekilde fazla kullanılan sosyal paylaşım ağının Facebook (%80.8) olduğu ve önde gelen kullanım amacının iletişim olduğu saptanmıştır (Erer ve Çobaner, 2016). Çalışmamız hemşirelerin ve öğrencilerin Facebook kullanım durumlarının benzer olduğunu, Twitter kullanma ve bilgiye erişim aracı olarak yararlanma oranının ise öğrenci hemşirelerde daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Çalışmada öğrencilerin hemşirelere göre bilişim teknolojilerini kullanma ölçeğinin tüm alt boyutlarından daha fazla puan aldığı belirlendi. Çalışmada ayrıca öğrenci hemşirelerin hemşirelere göre iletişim ve bilgi edinme amacıyla istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bilişim teknolojilerinden daha fazla yararlandığı saptandı. Bu durum ülkemizde eğitim alanında bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyinin hemşirelik hizmetlerindeki kullanımına göre daha yaygın olmasına bağlı olabilir.

Çalışmada yaş ile ölçek puanları arasında negatif korelasyon tespit edilirken eğitim

seviyesi ve bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı. Dünya genelinde yapılan çalışmalar da elde ettiğimiz sonuçlara benzer şekilde gençlerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyinin yaşlılara göre daha fazla olduğunu göstermektedir (Vorrink ve ark. 2017; Paul ve Stegbauer, 2005). Bununla birlikte olumlu iletişim ve gerekli zamanın ayrılması sonucunda yaşlı bireylerin bilişim teknolojilerini kullanma becerisinin arttırıldığı saptanmıştır (Broady ve ark. 2010; Gatto ve Tak, 2008).

Sonuçlar

Hemşireler ve hemşirelik öğrencileri bilgiye erişim aracı olarak çoğunlukla akıllı telefon, bilgisayar ve televizyon kullanmaktadır. Öğrenci hemşirelerin bilgi edinme, iletişim ve kendini ifade etme amacıyla bilişim teknolojilerini kullanma düzeyleri hemşirelere göre daha yüksektir. Hemşirelerin çalışma yılı ve yaşı ile bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri arasında negatif bir ilişki söz konusudur. Hemşirelik mesleğinin teknolojik ilerlemelere paralel bir gelişim gösterebilmesi için hemşirelerin güncel bilimsel bilgileri takip etmede bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeylerini arttırmaları ve bu teknolojileri kullanma becerilerini geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır.

Uygulamalar İçin Öneriler: Hemşirelerin bilgiye erişim aracı olarak çoğunlukla akıllı telefon, bilgisayar ve televizyon kullandıkları görülmüştür. Bu nedenle adı geçen bilişim teknolojisi araçlarının kullanımının gerek hemşirelik uygulamalarında gerekse eğitiminde yaygınlaştırılmasına yönelik uygulamaların hemşirelik mesleğinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bilişim teknolojisi araçlarından edinilen tüm bilgiler kanıt değeri taşımamaktadır. Hemşire ve öğrencilerin bu araçları araştırma amacıyla kullanırken kaynakların kanıt değerine dikkat etmeleri gerektiği konusunda bilinç kazanmalarına yönelik uygulamalar önem taşımaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee Approval: Araştırma için ilgili üniversitenin Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığından 282 sayılı izin alındı. Öğrencilerden onam ve ilgili üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından izin alındı.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmes.

Yazar Katkısı/Author Contributions: Tasarım: ZT, AG; Veri toplama ve/veya veri İşleme: MÖ, SG, SK, ; Analiz ve /veya Yorum: ZT, AA, PŞ, AG, Kaynak tarama: ZT, AA, PŞ, MÖ, SG, SK, AG Makalenin Yazımı: ZT, AA, PŞ, MÖ, SG, SK.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin bilişim teknolojilerinden yararlanma düzeyi ve amaçları sınırlı sayıda araştırmada ele alınan bir konudur.
- Çalışmada bu alanda bilimsel veriler sunulmuştur.

Kaynaklar

- Acemoglu D. (2012). Whatdoeshumancapital do? A review of Goldinand Katz's The race between education and technology. *Journal of Economic Literature*, 50 (2), 426-463.
- Al Saqri SH, Alkwiese PJ, Hernandez T. (2016). Influence of utilization of social networking sites (sns) on study habits among Saudi Nursing Students in Ha'il University. *Journal of Biology, Agriculture & Healthcare*, 6(24), 45-56.
- Broady T, Chan A, Caputi P. (2010). Comparison of olderandyoungeradults' attitudes towards and abilities with computers: Implications for training and learning. *British Journal of Educational Technology*, 41(3), 473-485.
- Brumini G, Kovic I, Zombori D, Lulic I, Petroveckı M. (2006). Nurses attitudes towards computers: Cross sectional questionnaire study. *Croatian Medical Journal*, 46(1), 101-104.
- Chaudhry B, Wang J, Wu S, Maglione M, Mojica W, Morton SC ve ark. (2006). Systematic review: impact of health information technology on quality, efficiency, and costs of medical care. *Ann Intern Med*, 144(10), 742-752.
- Cipriano P, Hamer S. (2013). Enabling theordinary: More time tocare. *American Nurse Today*, 8(11), 2-4.

- Dayapoğlu N, Kavurmacı M, Karaman S. (2016). The relationship between the problematic mobile phone use and life satisfaction, loneliness, and academic performance in nursing students. *International Journal of Caring Sciences*, 9(2), 647.
- Erdemir F, Hanoğlu Z, Akman A. (2005). Hemşirelerin bilgisayar ve internet kullanma durumu ve hemşirelikte bilgisayar kullanımının değerine ilişkin görüşleri. 2. Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi içinde (78-84 ss) Antalya, Türkiye.
- Erer TI, Çobaner AA. (2016). Use of internet and social media as a new communication medium among nurses. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1084-1093.
- Fernandez-Lopez A, Rodriguez-Fortiz MJ, Rodriguez-Almendros ML, Martinez-Segura MJ. (2013). Mobile learning technology based on iOS devices to support students with special education needs. *Computers & Education*, 61, 77-90.
- Gatto SL, Tak SH. (2008). Computer, internet, and e-mail use among older adults: benefits and barriers. *Educational Gerontology*, 34(9), 800-811.
- Gül A, Gençtürk NT, Bozkurt G. (2004). Hemşireler arasında bilgisayar ve internet kullanım sıklığının incelenmesi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 7(3), 8-18.
- Jeffries PR. (2005). Technology trends in nursing education: Nextsteps. *Journal of Nursing Education*, 44(1), 3.
- Jha RK, Shah DK, Basnet S, Paudel KR, Sah P, Sah AK, Adhikari K. (2016). Facebook use and its effects on the life of health science students in a private medical college of Nepal. *BMC Research Notes*, 9(1), 378.
- Karaahmetoğlu GU, Softa HK, Demirarslan E. (2017). Hemşirelerin bilgisayar kullanımı. *Sağlık Akademisi Kastamonu*, 2(1), 24-39.
- Karabulut B. (2015). Bilgi toplumu çağında dijital yerliler, göçmenler ve melezler.(2015). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 11-23.
- Kardaş ÖF, Karakaya G. (2017). Hemşirelerin bilgisayar ve bilişim teknolojilerini kullanma durumları. *İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 27(2), 126-130.
- Kaya N, Aştı T, Kaya H, Kaçar G. (2008). Hemşirelerin bilgisayar kullanımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 16(62), 83-89
- Kung YM, Oh S. (2014). Characteristics of nurses' use of social media. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*, 32(2), 64-72.
- Lindberg B, Nilsson C, Zotterman D, Söderberg S, Skär L. (2013). Using information and communication technology in home care for communication between patients, family members, and health care professionals: a systematic review. *International journal of Telemedicine and Applications*, doi: 10.1155/2013/461829.
- Mackay BJ, Anderson J, Harding T. (2017). Mobile technology in clinical teaching. *Nurse Education in Practice*, 22, 1-6.
- Maurya P, Penuli Y, Kunwar A, Lalia H, Negi, V, Williams A, Vandana T. (2014). Impact of mobile phone usage on psychosocial well being of student nurses. *IOSR Journal of Nursing and Health Science (IOSR-JNHS)*, 3(6), 39-42.
- Mobasheri MH, King D, Johnston M, Gautama S, Purkayastha S, Darzi A. (2015). The ownership and clinical use of smartphones by doctors and nurses in the UK: a multicentre survey study. *BMJ Innovations*, 1, 174-181.
- Özmuş M. (2011). Bilisim Teknolojilerinden Yararlanma Ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 4 (1):1-17.
- Paul G, Stegbauer C. (2005). Is the digital divide between young and elderly people increasing? *First Monday*, 10(10), DOI: <https://doi.org/10.5210/fm.v10i10.1286>
- Prensky M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.
- Rouleau G, Gagnon MP, Côté J. (2015). Impacts of information and communication technologies on nursing care: an overview of systematic reviews (protocol). *Systematic Reviews*, 4(1), 75.
- Strohlein M, Bayer T. (2016). Social media and nursing today. *SOJ Nur Health Care*, 2(2), 1-3.
- Şahin MC, Schreglmann S. (2012). BÖTE bölümü öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanma düzeyleri: Çukurova Üniversitesi örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 247-258.
- Turhan K, Köse A. (2010). Hemşirelerin hemşirelik bilişimi hakkındaki düşüncelerinin değerlendirilmesi: Trabzon iline ait bir çalışma. VII. Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi içinde (123-131ss) Trabzon, Türkiye.
- Türkoğlu J. (2010). Hemşirelerin bilişim teknolojilerini kullanımı ve etkileyen faktörler. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara

- Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tüysüz C, Balaman F, Atalar T. (2012). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin internet kullanım amaçlarının belirlenmesi. *Journal of Life Sciences*,1(1), 251-260.
- Urquhart C, Currell R, Grant MJ, Hardiker N.R. (2003). Nursing record systems: effects on nursing practice and health care outcomes. *The Cochrane Library*, (3):CD002099.
- Vorriink SN, Antonietti AM, Kort HS, Troosters T, Zanen P, Lammers, JWJ. (2017). Technology use by older adults the Netherlands and its associations with demographics and health outcomes. *Assistive Technology*, 29(4), 188-196.
- While A, Dewsbury G. (2011). Nursing and information and communication technology (ICT): a discussion of trends and future directions. *International Journal of nursing Studies*, 48(10), 1302-1310.
- Wolters Kluwer Health Survey Finds Nurses and Healthcare Institutions Accepting Professional Use of Online Reference & Mobile Technology. (Erişim tarihi: 4 Şubat 2018). <https://www.prnewswire.com/news-releases/wolters-kluwer-health-survey-finds-nurses-and-healthcare-institutions-accepting-professional-use-of-online-reference--mobile-technology-274602791.html>
- Wyatt T, Krauskopf P. (2012). E-health and nursing: Using smart phones to enhance nursing practice. *Online Journal of Nursing Informatics*, 16(2).